

Položaj preužitkarjev in nova uredba o odkupu žita

Položaj preužitkarjev nam je že pri lanskem odkupu žitaric povzročal težkoče in sprožil spore, kar je imelo težke posledice za preužitkarje same in za preužitne obveznike.

V mnogih primerih imajo preužitkarji izgovorjeno večjo količino žitaric v naravi, kakor pa jim je pripadala po uredbi o odkupu žitaric in ki je bila izvzeta od odkupa na posameznega obveznika preužitnine. V takem primeru preužitkar ni mogel zahtevati cele pogodbene količine žitaric v naravi, temveč le v uredbi na osebo predpisano količino. Za presežek je preužitkar mogel zahtevati le odškodnino v gotovini in to v slučajih, če preužitni obveznik v resnici ni imel dovolj žitaric. Če je tak obveznik zadostil odkupu, si je pridržal primerno količino semena za setev in za potrebe v gospodinjstvu. Tako mu ni preostajalo žita za preužitkarja. Dogodili pa so se primeri, ko je preužitni obveznik, sklicujoč se na odkup, namerno igraval preužitkarja, čeravno je imel še dovolj presežka žita za preužitno dajatev. Presežek je raje prodal na črni borzi, preužitkarja pa je pustil brez živil. Preužitkarji niso imeli živilskih kart in, ker niso izterjali takoj po žetvi svojega preužitka v naravi, ko se je še dalo ugotoviti in najti žito pri preužitnem obvezniku, so tako ostali brez živil in morali tožiti na plačilo protivrednosti. Dogodili pa so se tudi primeri, da kmetje iz nepredvidnosti pa tudi nalašč, niso prijavili pri KLO-ih preužitnih obvez ali pa, da tudi KLO-i neupravičeno tega niso upoštevali pri odmeri žitnega odkupa. Nastopile so zato neprijetne posledice za preužitkarja in za preužitnega obveznika.

Nova uredba o odkupu žitaric pa olajša položaj obema. Najprej moramo poudariti, da bo letoš letina mnogo boljše od lanske in da so po uredbi odkupne obveze žitaric občutno zmanjšane. Tako bo že iz teh razlogov ostal kmetom višji prosti višek, s katerim bodo mogli prosto razpolagati. S tem bo večina obveznikov z lahkoto mogla zadostiti preužitni obvezi v naravi. Po novi uredbi pa je za vsako osebo, ki spada v skupno gospodinjstvo, h katerim je prištevati tudi preužitkarje, še točno določeno, da jim pripada 250 kg belih žitaric ali 300 kg koruze za lastno uporabo. S tem je zagotovljena minimalna količina žitaric, ki je potrebna za obstanek. Interes in predvidnost preužitkarja pa narekuje, da se tudi sam zanima pri odkupni komisiji in KLO-u, da ga v resnici upoštevajo pri odmeri odkupa, to je, da nanj odpadajočo količino žitaric izvzamejo pri žitnem obvezancu od odkupa. Nadaljnji interesi in pravica preužitkarja pa še narekuje, da svoje zahtevke v žitu takoj po opravljeni mlačvi in izvršenem žitnem odkupu izterja in uveljavi pri obvezniku, da tako onemogoči obvezniku možnost prodaje prostih viškov po visoki prosti ceni. V marsikaterih ljudeh je špekulantski nagon še tako razvit, da se omenjene nepravilnosti v resnici dogajajo in da jih vsak možni dobiček zaradi dobičkalnosti zapeljuje. Brezobzirno zamujejo obljube in obveze in jim je popolnoma vseeno, če ima preužitkar kaj za pod zob ali ne, čeravno so to včasih njihovi starši.

Nova uredba predvideva predhodno kontrahažo žita, ki nudi 25 odst. višje cene in bone.

moramo še haloške šole, ki so pokazale, da se tudi v težkih okoliščinah in prilikah dajo doseči prav lepi uspehi. Izboljšanje v Halozah pomeni v primeri z lanskeletnim obiskom več kot 10% povišice. Omenimo naj: Leskovec za 13,5, Narpilje za 16,4%, Podlehnik za 18% in posebej Zetale, kjer se je okrepljen obisk celo za 27,2%. Te šole naj nam bodo za vzgled v prihodnjem šolskem letu. Prepričani smo, da bodo starši in učenci, pa tudi učitelji, ob gornjih ugotovitvah in spoznanjih spodbujeni storili vse, da v prihodnjem šolskem letu ne bo šole, ki bi ne dosegla vsaj 80% obiska. Starši so dolžni, skrbeti vsaj za redno obiskovanje šole. Ljudska oblast bo vedno skrbneje stremela za tem, da bo staršem sčasoma zmanjšala materialne težave šolanja, v kolikor še obstajajo. Zavedajmo se, da moramo dati mladini vse možnosti razvoja, osnovna pa je izobrazba za usposabljanje v življenjski poklic.

Tudi preužitkarji so potrebni oblačil in obutve, kar si navadno tudi pogodbeno izgovorijo. Sami do bonov ne bodo mogli priti in industrijskih točk tudi nimajo. Zato bodo morali pač preužitni obvezniki skrbeti, da jih oskrbijo z bonji ali pa z lastnimi bonji kupijo preužitkarjem obvezna oblačila.

Z novo uredbi o žitnem odkupu in s trgovino na bone po nižjih vezanin cenah se je položaj preužitkarjev znatno izboljšal, ker bodo lažje prišli do svojih preužitnih pravic, do potrebnih živil in oblačil, na drugi strani pa bo to breme za obveznike olajšano in omogočeno, da svoje obveze pošteno izvršijo. Tako vidimo ugodnosti in olajšave, ki jih nudi nova uredba o odkupu preužitkarjem in preužitnim obveznikom, obenem pa tudi vidimo skrb naše ljudske oblasti, kako skrbli za socialni in življenjski obstanek preužitkarjev in da želi kmečkemu stanu boljše in lepše življenjsko raven in bodočnost.

Pozivamo vse prizadete, da se temeljito seznanijo z uredbi in izpolnjujejo svoje gospodarske in socialne obveze. S tem bodo odpadle marsikateri neprijetnosti, posebno pa tožbe preužitkarjev. Saj je bilo lani dokaj slučajev, ki so pokazali žalostne primere preužitkarškega življenja na vasi.

Festival narodnih plesov v Ptuj

Mestni odbor OF je tudi letos priredil festival narodnih plesov. Letno gledališče v Ljudskem vrtu, ki ga Osvobodilna Fronta z vztrajnostjo ureja in pripravlja s prostovoljnimi delom, je v nedeljo, dne 11. julija, popoldne sprejelo nad tri tisoč gledalcev iz Ptuja in okolice. Festival je otvoril sekretar Mestnega odbora Osvobodilne Fronte, tov. Vogrinec Janko, uvodno besedo pa je spregovoril okrajni sekretar Osvobodilne Fronte tov. Petelin Andrej. V svojem govoru je obravnaval pomen ljudsko-prosvetnega dela pri graditvi socializma in je še posebej poudarjal enotnost delovnega ljudstva v Osvobodilni Fronti pod vodstvom Komunistične partije.

Množica poslušalcev je z zanimanjem sledila izvajanju programa. Gledališki odsek Kulturno-umetniškega društva »Jože Lacko« iz Ptuja je kot prvo točko dal reportažo »Pribujenje«, dve odreski sliki iz viničarskega življenja. Reportažo je napisal tov. Fujs, učitelj iz Zavrča. Prva slika je dala verno sliko bednega življenja haloških viničarjev v predaprilski Jugoslaviji, ko je še nemška gospoda izmzgavala slovenskega viničarja in ga pehala v bedo in zaostalost. V drugi sliki smo videli novo prebujeno življenje v delovni zadruzi. Prej zatirani in izkoriščani, so po osvoboditvi vzeli usodo v svoje roke. Združili so se v močne delovne enote, kjer ni več morečih spon in ne tlačanskih verig. Pred njimi se razvijajo ogromne možnosti, ki jih povedejo v blagostanje in boljše življenje. Poslušalci so odsko delo sprejeli z velikim odobravanjem.

Folklorna plesna skupina iz Beltincev je pod vodstvom tov. Seteši-ja Elemira v slikovitih nošah dala vrsto plesov. Posebno so ugajali originalni prekmurski plesi. Nastop pohorskega Tijekta in kobanskega Jirge je sprožil obilo smeha. Ta dva originalna lika sta upodobila tov. Verdonik in Mlakar Jože, člana Slovenskega narodnega gledališča iz Maribora. Nastop je nudil mnogo zabave. Člani baletnega zbora mariborskega gledališča so prikazali več umetnih plesov. Ugajali so: Jugoslovansko kolo, ples iz opere Prodana nevesta, Bojarski ples ter Holandski ples. Folklorna plesna grupa iz Markovc je zaplesala nekaj domačih plesov. Grupo je vodil traktorist tov. Strafela Anton. Na sporedu je bila tudi Koržetova plesna skupina iz Cirkovc. Za javljeni nastop pa se ni mogla pripraviti, ker je bila zaposlena pri snemanju filmske reportaže. Nastopila je samo z dvema navadnima plesoma.

K izvajanju posameznih plesnih skupin mo-

ramo poudariti, da se bodo morale posamezne folklorne družine temeljiteje pripraviti za nastope. V naši folklori bo potrebno izluščiti slovensko jedro in odstraniti vse, kar je tujeja. Družine se bodo morale povezati z našimi strokovnjaki ter delo poglobiti. Le tako namreč bomo mogli napredovati.

Zaradi vtisa nastrojenja nastopajočih naj danes samo omenim: Naš delovni človek kaže za kulturno delo silno zanimanje in ima smisel za pravo ljudsko umetnost. Zato morajo naše ljudsko-umetniške skupine preiti k vestnemu, temeljitemu in vztrajnemu delu. Prve korake smo že storili, pot pred nami pa je še dolga.

H. D.

Našim dramskim družinam

Veliko je že bilo po vojnih letih napisanega o odrskem delu. Ljudje iz poklicnih gledališč in drugi strokovnjaki so s svojimi izkušnjami v dnevnem in drugem tisku tolmačili pomen odra, govorili o veliki važnosti odrskega dela, o njegovi predvsem vzgojno važni nalogi, o nasvetih, kaj in kako naj se igra itd. Vendar pa vsi ti nasveti, vse to napisano, ni rodilo zaželenega uspeha.

Še vedno nahajamo dramske družine, ki bi rade podajale igre, ki nimajo nič skupnega z našo stvarjo, igrale bi rade brezidejna dela, ki naj bi mesto da bi vzgajale gledalca po neumnevale.

Vse naše kulturno-prosvetno delo je usmerjeno v to, da bi človeka prevzgojilo. Temu namenu služijo vse kulturno-prosvetne ustanove, temu namenu morajo služiti tudi naši odri. Preko naših odrov naj gredo dela, ki bodo v človeku budila vero v življenje, ga pozivala k aktivnosti, ga vzgajala v ljubezni do dela, mu vcepila zdrav patriotizem itd. Na drugi strani pa naj bi odrske vpriporitve bičale vse negativnosti v naši družbi, ki so dediščina kapitalistične preteklosti in morajo z današnjo stvarnostjo ob graditvi socializma polagoma izginiti. Naše odrsko delo naj bo spremljevalec življenja na vasi in v mestu, toda ne samo spremljevalec, istočasno bodi tudi progresivni kazipot.

Velikokrat pa naše igralske skupine posegajo po sicer progresivnih, toda pretežkih delih, ki jim niti igralsko, niti tehnično niso kos. Takšno delo tudi ne rodi dobrih rezultatov. Največkrat pa vodi k površnosti, ki pa mora izginiti z naših odrov, če hoče oder vršiti vzgojno nalogo. Ob težkih delih, ki jih niti režiser, niti igralci ne tazumejo in jih zato gledalcu z odra napačno tolmačijo, ne moremo govoriti o vzgojnosti.

Opozorili bi tudi na to, da marsikje pri študiju iger sploh nimajo režiserja, dalje, da so pri tem delu prenageli in površni, tako, da hočejo imeti čim več predstav itd. Nihče od teh pa ne vpraša, kakšne so te predstave.

Kakor pri vsakem drugem delu, tako je tudi pri odrskem delu potreben človek, ki delo, katerega študiramo, vodi in pravilno usmerja, ki iz vseh različnih značajev oseb, ki nastopajo v delu, in iz vseh mogočih konfliktov, ki nastanejo, zna napraviti celoto. Še dosti drugih nalog ima režiser. O teh se bomo pogovorili drugič. Glavno je to, da brez človeka, ki razume neko odrsko delo v duhovni in igralski rezultanti, gledališka predstava ne uspe.

Temeljito moramo pretehtati zahtevnost posameznih iger. Manj predstav, a te naj bodo dobre.

Sedaj v poletnem času se moremo temeljito pripraviti na bodočo sezono. Napravimo si načrt, kaj bomo igrali. Seveda v okviru možnosti, ki so dane posameznim igralskim družinam. Izberimo pa dela, ki najbolj odgovarjajo lokalnim prilikam, kjer se igralska družina nahaja. Dramskim družinam v našem okraju bodo v bodočih sezonah pomagali tudi člani gledališkega kolektiva v Ptujju s svojimi nasveti tako v režiji, kakor tudi s svojimi gostovanji. Prav tako bomo potem našega lokalnega časopisa dajali razne nasvete z željo, da bi se raven našega dramskega dela dvignila.

D. P.